

набуває стратегічне планування, що дозволяє не лише реагувати на загрози, а й передбачати їх. Подальший розвиток механізмів державного управління у сфері безпеки є необхідною умовою зміцнення державності та захисту національних інтересів України.

Список використаних джерел

1. Бодарчук, О. Г., Боднарчук, О. І., Глух, М. В., & Гарбінська-Руденко, А. В. (2024). *Правове регулювання національної безпеки* [Навчальний посібник]. Державний податковий університет. <https://dpu.edu.ua/images/Documents/NAUKA/Naukova%20biblioteka/Navchalno-metodicna%20literatura/N/Pravove%20reguluvanna%20nacionalnoi%20bezpeki.pdf>.

2. Верховна Рада України. (2018, 21 червня). *Про національну безпеку України: Закон України № 2469-VIII*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

3. Трещов, М. М. (2023). *Державне управління у сфері національної безпеки: Методичні рекомендації для підготовки до семінарських і практичних занять (для здобувачів першого рівня вищої освіти зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»*). Дніпро: ДДУВС. https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/11864/1/%d0%9c%d0%a0_%d0%94%d0%a3%d1%83%d0%a1%d0%9d%d0%91.pdf

ПРИНЦИПИ АСЕКУРАЦІЙНОГО МЕТОДУ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

АНДРІЙ ШИНЬКОВИЧ,
канд. екон. наук,
доцент кафедри публічного управління
та адміністрування,
Державний торговельно-економічний університет,
Україна

Забезпечення продовольчої безпеки України в умовах глобальних криз і воєнних викликів набуває особливої актуальності як стратегічний пріоритет державної політики. Повномасштабна війна, що

триває на території України, суттєво трансформувала функціонування аграрного сектору, ланцюгів постачання, зовнішньоторговельних потоків і системи державного управління продовольчими ресурсами. До цього додаються глобальні процеси – зміна клімату, волатильність світових ринків, енергетична нестабільність, демографічні зміни та інформаційні впливи, які створюють багатомірні ризики для продовольчої системи. За таких умов продовольча безпека перестає бути лише економічною категорією – вона стає комплексною характеристикою стійкості держави, що відображає її здатність гарантувати населенню доступ до якісних і безпечних продуктів харчування в будь-яких умовах.

Сучасні методологічні інструменти оцінки та регулювання продовольчої безпеки, що переважно базуються на статистичних, балансових і ресурсних підходах, не здатні забезпечити системне управління ризиками. Вони не враховують динаміку зовнішніх загроз, таких як воєнні дії, санкційний тиск, коливання валютних курсів, нестабільність енергоресурсів і цифрові виклики у сфері логістики та торгівлі. Крім того, наявні концепції державного регулювання залишаються фрагментарними, орієнтованими на короткострокове реагування, а не на превентивне управління продовольчими ризиками. Внаслідок цього виникає методологічний розрив між економічною теорією, державною політикою та практикою управління реальними загрозами продовольчій стійкості.

Проблема посилюється тим, що національна система продовольчої безпеки в Україні все ще не має цілісного інституційного та фінансового контуру, який би забезпечував узгодженість між державними органами, бізнесом і громадянським суспільством. Недостатньо розвинуті механізми аграрного страхування, відсутня стала система продовольчих резервів, а стабілізаційні фонди функціонують епізодично, що унеможливорює довгострокове планування та своєчасне реагування на кризові ситуації. На тлі посилення зовнішньої залежності від імпорту окремих видів продовольства та зростання цінового тиску виникає необхідність у формуванні нової методології державного управління, яка забезпечить баланс між економічною ефективністю, соціальною справедливістю та національною безпекою.

Саме тому постає потреба у створенні нового наукового методу – асекураційного, який дозволяє не лише фіксувати стан продовольчої системи, а й активно керувати нею в умовах невизначеності. Асекураційний метод пропонує системний підхід до оцінки, попередження та компенсації ризиків, що загрожують продовольчій стабільності держави. Його сутність полягає у поєднанні інструментів державного регулювання, фінансової інженерії, страхових і резервних механізмів,

а також інституційної взаємодії між усіма учасниками продовольчого ринку. Таким чином, актуальність проблеми полягає не лише у необхідності захисту продовольчих ресурсів, а й у розробці науково обґрунтованої моделі асекураційного управління, здатної забезпечити адаптивність, передбачуваність і стійкість продовольчої системи України в довгостроковій перспективі.

Питання продовольчої безпеки посідає ключове місце в сучасних дослідженнях, де воно розглядається як складне багатовимірне явище, що потребує інтегрованих механізмів державного регулювання та управління ризиками. О. Глушков (Глушков, 2025) підкреслює еволюцію продовольчої безпеки від вузькоекономічного до системного трактування, тоді як І. Вініченко, К. Дідур та І. Кутня (Вініченко, Дідур & Кутня, 2025) акцентують на важливості інноваційно-інвестиційної складової стійкості продовольчих систем. О. Згурська, В. Лазаренко й Б. Нечитайло (Згурська, Лазаренко & Нечитайло, 2025) наголошують на раціональному використанні ресурсів і зміцненні вертикалі державного управління, тоді як І. Свиноус, М. Ібатуллін, І. Артимонова й О. Гаврик (Свиноус та ін., 2025) обґрунтовують необхідність інтегрованої інституційної моделі із залученням держави, бізнесу та громад. Т. Білоусько й О. Головка (Білоусько & Головка, 2025) підкреслюють соціально-економічний вимір продовольчої безпеки, тоді як І. Андрощук (Андрощук, 2024) розкриває її глобальні детермінанти. Особливу увагу правовим і організаційним аспектам у період війни та відбудови приділяють І. Башинський, В. Ключевський та І. Лопушинський (Башинський, Ключевський & Лопушинський, 2025). Попри різноманіття застосованих у цих працях методів, дослідження демонструють відсутність інтегрованого підходу, здатного поєднати економічні, соціальні, фінансові та управлінські виміри продовольчої стійкості. Саме цю наукову прогалину заповнює запропонований асекураційний метод, який виступає міждисциплінарним інструментом прогнозування, попередження та компенсації ризиків.

Метою статті є обґрунтування принципів асекураційного методу як інноваційного інструменту державного регулювання продовольчої безпеки України в умовах глобальних криз, воєнних загроз та економічної нестабільності, а також визначення пріоритетних напрямів його впровадження у систему публічної політики з урахуванням сучасних ризиків, інституційних трансформацій і завдань післявоєнного відновлення національної економіки.

Запропонований метод поєднує публічно-управлінські, фінансові та інституційні інструменти, створюючи цілісну систему гарантування продовольчої незалежності. Він розглядає державу не лише як адмініст-

ратора, а як активного гаранта та координатора асекураційної політики, що спрямована на формування системи багаторівневої стійкості – від окремого господарства до національної продовольчої системи. Теоретично асекураційний підхід базується на поєднанні трьох ключових концепцій: державного регулювання економіки, теорії ризиків і концепції продовольчої безпеки. На відміну від традиційних економічних методів, асекураційний підхід розглядає продовольчу безпеку як функцію управління ризиками в умовах невизначеності, коли головним суб'єктом гарантування стабільності виступає держава.

Методологічне ядро асекураційного метода у дослідженні продовольчої безпеки держави складають відповідні принципи (табл. 1).

Опираючись на зазначені принципи, асекураційний метод розширює аналітичні межі продовольчої політики, перетворюючи її з переважно регуляторного інструмента на комплексну систему управління ризиками, ресурсами та результатами. Його сутність полягає у поєднанні моніторингу ризиків, сценарного прогнозування, оцінки ефективності регулювання та розроблення нових управлінських механізмів, здатних забезпечити стабільність продовольчої системи в умовах невизначеності.

Таблиця 1

**Принципи асекураційного метода
у дослідженні продовольчої безпеки**

Принцип	Розширена змістовна характеристика
Системність	Полягає у комплексному врахуванні взаємозалежності економічних, соціальних, природно-кліматичних і політичних факторів, що впливають на продовольчу стабільність держави. Цей принцип забезпечує цілісне бачення продовольчої системи як багаторівневої структури, у якій виробництво, розподіл, споживання й безпека харчових ресурсів розглядаються у взаємозв'язку. Системність вимагає синхронізації макроекономічних і мікроекономічних процесів, інтеграції державної політики з інструментами ринкового саморегулювання та міжнародного партнерства, що підсилює адаптивність і стійкість продовольчої системи в кризових умовах.
Превентивність	Спрямована на випереджувальне виявлення, аналіз і мінімізацію ризиків через моніторинг, прогнозування та сценарне моделювання загроз. Її сутність полягає у переході від реактивного до проактивного управління, коли держава не лише ліквідує наслідки криз, а й створює умови для їх попередження. Превентивність забезпечує оперативне реагування на зовнішні шоки (воєнні, кліматичні, енергетичні,

Принцип	Розширена змістовна характеристика
	фінансові), формування стабілізаційних резервів та запровадження індикаторних систем оцінки рівня продовольчої безпеки, що дозволяє вчасно ухвалювати управлінські рішення.
Інституційна координація	Відображає узгодженість дій між державними, приватними, громадськими та міжнародними структурами у процесі забезпечення продовольчої безпеки. Її реалізація передбачає створення ефективного механізму міжвідомчої взаємодії, партнерства між урядовими органами, аграрним бізнесом, науковими установами та міжнародними організаціями. Інституційна координація дозволяє уникнути дублювання функцій, підвищує прозорість рішень, сприяє інтеграції фінансових, логістичних і страхових механізмів. Це формує єдиний простір продовольчої асекурації, у якому узгоджено діють усі суб'єкти системи.
Фінансова стійкість	Передбачає створення багаторівневої архітектури фінансового захисту продовольчої системи шляхом поєднання державних і приватних резервів, страхових програм, стабілізаційних фондів, механізмів кредитування та інвестиційних проектів. Її мета – гарантувати безперервність фінансування виробництва і постачання продовольства навіть у періоди криз. Фінансова стійкість базується на принципах диверсифікації джерел фінансування, розвитку системи агрострахування, створенні фондів швидкого реагування, а також залученні інвестицій у розвиток логістичної, енергетичної та технологічної інфраструктури продовольчого сектору.

Джерело: авторська розробка

На відміну від традиційних підходів, що концентруються на постфактум-аналізі кризових явищ, асекураційний метод зорієнтований на випереджувальне реагування, використання математичного моделювання, системи раннього попередження, аналітичних індикаторів і прогнозних сценаріїв розвитку продовольчої ситуації.

Застосування цього методу дозволяє комплексно оцінювати ступінь вразливості аграрного виробництва, динаміку внутрішніх і зовнішніх загроз, стан інституційного середовища та якість державного управління. Важливо, що в межах асекураційного підходу розробляються механізми адаптивного реагування – страхові та фінансово-резервні інструменти, системи стабілізаційних фондів, інвестиційні й логістичні важелі, які не лише компенсують наслідки криз, а й формують базу для стійкого розвитку.

Крім того, асекураційний метод передбачає інтеграцію державного регулювання з інструментами публічно-приватного партнерства, міжнародного співробітництва та цифрового управління. Завдяки цьому створюється єдина аналітична платформа продовольчої політики, де поєднуються дані про виробництво, споживання, запаси, ціни, фінансові ризики та інвестиційну активність. Такий підхід дозволяє не лише фіксувати стан продовольчої безпеки, а й моделювати поведінку системи в кризових сценаріях, забезпечуючи стратегічну передбачуваність, фінансову стабільність і узгодженість управлінських рішень на всіх рівнях – від державного до локального.

У результаті асекураційний метод стає інтегрованим інструментом публічної політики, який поєднує економічні, фінансові, інституційні й соціальні механізми управління продовольчою безпекою. Він сприяє підвищенню ефективності державного регулювання, оптимізації ресурсів, забезпеченню прозорості управлінських процесів і зміцненню довіри суспільства до державної продовольчої політики.

Список використаних джерел

1. Глушков О. (2025). Продовольча безпека: сутність, еволюція поняття та сучасні імперативи забезпечення. Економічний простір, (200), 144–150. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.200.144-150>
2. Вініченко І. І., Дідур К. М., Кутня І. С. (2025). Методологічні аспекти інноваційно-інвестиційного забезпечення продовольчої безпеки. Ефективна економіка, (2). URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/handle/123456789/11637>
3. Згурська О. М., Лазаренко В. І., Нечитайло Б. С. (2025). Напрями забезпечення продовольчої безпеки України в умовах ресурсних обмежень. Економіка. Менеджмент. Бізнес, (3), 11–16. DOI: <https://doi.org/10.31673/2415-8089.2025.030211>
4. Свиноус І., Ібатуллін М., Артимонова І., Гаврик О. (2025). Організаційні підходи до формування системи продовольчої безпеки країни. Сталий розвиток економіки, 2(53), 71–77. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-10>
5. Білоусько Т., Головка О. (2025). Продовольча безпека країни як соціально-економічна категорія. Економіка та суспільство, (72). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-41>
6. Андрощук І. О. (2024). Глобальні детермінанти продовольчої безпеки у світовому вимірі з оглядом їх класифікації та аналізу. Вісник економіки, (60). URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2024/60-2024/13.pdf>

7. Башинський І., Ключевський В., Лопушинський І. (2025). Механізми забезпечення продовольчої безпеки в умовах правового режиму воєнного стану та повоєнної відбудови України. Суспільство та національні інтереси, 1(9), 315–325. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-1\(9\)-315-325](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-1(9)-315-325)

ЦИФРОВА СТІЙКІСТЬ ДЕРЖАВИ: УРОКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОДЕЛІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

СЕМЕНКО ОЛЕКСІЙ,
аспірант,

Херсонський Національний технічний університет, Україна

Повномасштабна агресія Російської Федерації проти України стала не лише трагічним випробуванням для державності, а й унікальним стрес-тестом для системи публічного управління, що вимагає глибоких інституційних трансформацій та переосмислення механізмів розвитку, як слушно зазначають В. В. Борщевський, О. Б. Василиця та Є. Е. Матвеев.[1] В умовах фізичних атак на інфраструктуру, масового внутрішнього переміщення населення та гібридних загроз саме цифрові інструменти та канали комунікації дозволили зберегти керованість, забезпечити надання критично важливих послуг та підтримати соціальну згуртованість. Феномен «Держави у смартфоні» перетворився на інструмент виживання та спротиву, довівши, що рівень цифрової трансформації є прямою детермінантою національної стійкості. Метою даної роботи є аналіз української моделі цифрового управління крізь призму її стійкості в умовах воєнного стану, ідентифікація факторів, що забезпечили її ефективність, та системних вразливостей, що потребують негайної уваги.

В основі української моделі лежить гібридний підхід, що поєднує клієнтоорієнтований «фронт-енд» та інтеграційний «бек-енд». Ця модель спирається на потужну нормативну базу, від конституційних засад людиноцентризму (ст. 3 Конституції України) до спеціальних законів «Про адміністративні послуги» та «Про електронні довірчі послуги». «Фронт-енд», втілений у застосунку та порталі «Дія», реалізує філософію сервісної держави. Як підкреслює Є. Киенко-Романюк, саме клієнтоорієнтованість є основою сучасного електронного врядування [2]. В умовах війни «Дія» стала нервовою системою соціальної